

Физика пәні бойынша Республикалық олимпиаданың 3-ші кезеңі
24 наурыз 2022, Сайыстың ұзақтығы: 4 сағат

10 сынып, теориялық сайыс (30 ұпай)

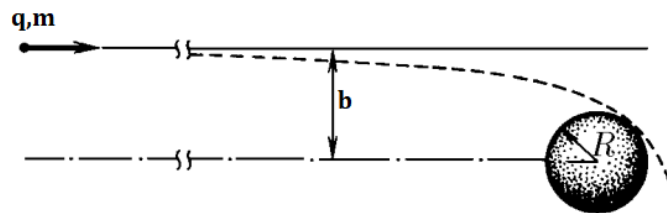
Есеп 1 [7 ұпай]. Біртекті жіңішке жіп, радиусы жіптің $2l$ ұзындығынан неғұрлым кіші болатын блокта тепе-теңдік күйге орналасқан. Блоктың осі горизонталь және де өте әлсіз түрткінің өзінен жіп қозғалысқа келеді. Жіп блокқа қысым түсіруін тоқтатқан мезетте, жіптің бір ұшы қандай h ұзындыққа түсетіндігін табыңыз. Еркін түсу үдеуі g .

Есеп 2 [8 ұпай]. Бір моль біратомды газ, ауданы S болатын, және де қатаңдығы k серіппемен ыдыс түбіне жалғанған қозғалмалы поршеннің астындағы ыдыстың ішінде орналасқан. Газдың көлемі V_1 болған жағдайда, оның жылусыйымдылығы $3R$ -ді құрайтындығы белгілі. Газдың көлемі $2V_1$ шамасына дейін арту үшін оған қандай жылу мөлшерін беру қажет екендігін табыңыз. Ауырлық күшін ескермеуге болады.

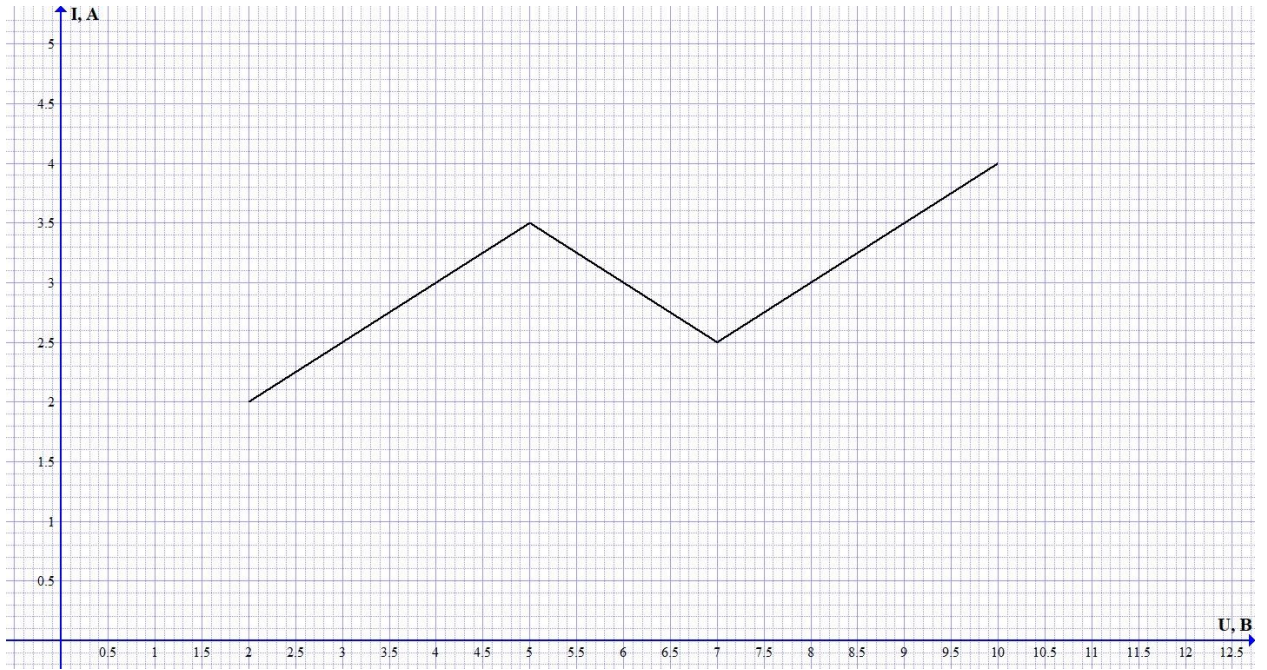
Есеп 3 [9 ұпай]. Массасы m болатын q нүктелік заряд, радиусы R болатын зарядталмаған идеал өткізгіш шардың маңынан, нысаналы параметр $b = 2R$ болатындай, ұшып өтеді (суретті қараңыз). Шар бетіне $0,1R$ қашықтықтан кем қашықтыққа жақындамай, шардың жанынан инерциямен ұшып өтуі үшін заряд қандай жылдамдыққа ие болуы керектігін табыңыз.

1-нұсқау: екі әраттас нүктелік зарядтар өрісі үшін эквипотенциал беттердің бірі сфера болып табылады, әрі оның потенциалы нольге тең.

2-нұсқау: $f = \frac{1}{x^n}$ функциясының туындысы $f' = -\frac{n}{x^{n+1}}$, ал $g = \frac{1}{x^2 - a^2}$ функциясының туындысы $g = -\frac{2x}{(x^2 - a^2)^2}$ тең.

Есеп 4 [6 ұпай]. Графикте, 2 ден 10 В-қа дейінгі кернеу диапазонында жұмыс жасай алатын бейсызық элементтің вольт-амперлік сипаттамасы кескінделген. Бейсызық элементті, ішкі кедергісі $r = 5$ Ом болатын, ал шығыс кернеуі жеткілікті кең диапазонда өзгере алатын тұрақты кернеу көзіне қосады. Бейсызық элементтің осы сұлбаға жалған кезде, оның максимум және минимум ПӘК-ін табыңыз. Элементтің максимум қуатын және осы қуатқа ие болған кездегі қорек көзінің кернеуін табыңыз.

3-й этап Республиканской олимпиады по предмету **физика**
24 марта 2022, продолжительность тура 4 часа

10 класс, теоретический тур (30 баллов)

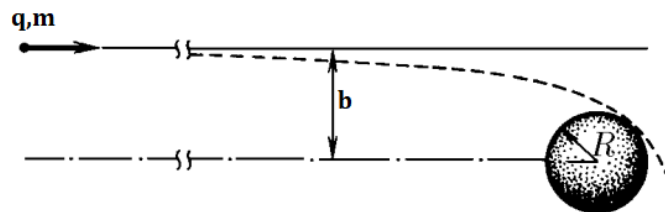
Задача 1 [7 баллов]. Однородная тонкая веревка находится в состоянии равновесия на блоке, радиус которого много меньше ее длины $2l$. Ось блока горизонтальна и от очень слабого толчка веревка приходит в движение. Найдите длину h , на которую опустится один из концов веревки в тот момент, когда она перестает давить на блок. Ускорение свободного падения равно g .

Задача 2 [8 баллов]. Один моль одноатомного газа находится в сосуде под подвижным поршнем площади S , который соединен с дном пружиной жёсткости k . Известно, что в момент, когда объём газа равен V_1 , его теплоёмкость составляет $3R$. Найдите количество теплоты, которое необходимо сообщить газу, чтобы его объём увеличился до $2V_1$. Силой тяжести можно пренебречь.

Задача 3 [9 баллов]. Точечный заряд q массой m пролетает около незаряженного идеально проводящего шара радиуса R так, что прицельный параметр составляет $b = 2R$ (см. рис.). Найдите скорость, которой должен обладать заряд, чтобы по инерции пролететь мимо шара, приблизившись к его поверхности на расстояние не ближе, чем на $0,1R$.

Подсказка 1: для поля двух точечных разноимённых зарядов одной из эквипотенциальных поверхностей является сфера, причём её потенциал равен нулю.

Подсказка 2: Производная функции $f = \frac{1}{x^n}$ равна $f' = -\frac{n}{x^{n+1}}$, производная функции $g = \frac{1}{x^2 - a^2}$ равна $g' = -\frac{2x}{(x^2 - a^2)^2}$.

Задача 4 [6 баллов]. На графике изображена вольт-амперная характеристика нелинейного элемента, который может работать только в диапазоне напряжений от 2 до 10 В. Нелинейный элемент подключили к источнику постоянного напряжения, внутреннее сопротивление которого равно $r = 5$ Ом, а выходное напряжение может варьироваться в достаточно широком диапазоне. Найдите

максимальный и минимальный КПД нелинейного элемента в данной схеме его подключения. Найдите также максимальную мощность элемента и напряжение источника, при котором она достигается.

